

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24.06.1969, sp. zn. 3 Cz 13/69, ECLI:CZ:NS:1969:3.CZ.13.1969.1

Číslo: 28/1970

Právní věta: Jednotlivé složky práva na náhradu škody, sa prejavujú ako samostatné dielčie nároky; s touto ich samostatnosťou je nutné počítať aj pri rozhodovaní o trovách konania. Určenie výšky nároku na náhradu za bolesť a za sťaženie spol. uplatnenia je závislé na znaleckom posudku. Táto rozdielnosť v spôsobe zistenia výšky nároku má význam pri použití ustanovenia § 142 o. s. p., lebo má za následok dvojaký režim rozhodovania o náhrade trov konania pri čiastočnom neúspechu alebo pri stanovení nižšej náhrady za bolesť a za sťaženie spol. uplatnenia ako bola požadovaná; pokiaľ ide o nárok na náhradu za stratu na zárobku, bude sa nárok na náhradu trov konania spravovať ustanovením § 142 ods. 2 o. s. p., pokiaľ ide o nárok na náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, bude sa nárok na náhradu trov konania spravovať ust. § 142 ods. 3 o. s. p.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 24.06.1969

Spisová značka: 3 Cz 13/69

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody, Náklady řízení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 142

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresný súd v Michalovciach zaviazal žalovaného rozsudkom z 23. 6. 1967 zaplatiť žalobcovi z titulu náhrady škody spôsobenej 23. 3. 1960 sumu 34 485,- Kčs bezúročne a na účet čs. štátu súdny poplatok 1378,60 Kčs, všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku; o trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 o. s. p. tak, že žiadny z účastníkov nemá na ich náhradu právo.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podali odvolanie žalobca aj žalovaný. Žalobca sa domáhal len zmeny výroku o trovách konania a žiadal prisúdiť 16 074,- Kčs, a to podľa § 142 ods. 3 o. s. p. Žalovaný uznával len nárok žalobcu z titulu bolestného a odškodnenia za zohyzdenie v sume 6535,- Kčs a proti prisúdeniu tejto sumy odvolanie ani nepodal; ohľadne ušlého zárobku namietal ako základ, z ktorého súd prvého stupňa pri jeho výpočte vychádzal, tak dĺžku doby, po ktorú ušlý zárobok priznal.

Krajský súd v Košiciach zmenil rozsudkom z 15. 11. 1967 rozsudok súdu prvého stupňa tak, že zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi 17 749,- Kčs do 3 dní; v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

Zmenil tiež výrok o trovách konania, keď zaviazal žalovaného zaplatiť trovy konania pred súdom prvého stupňa na účet Krajského združenia advokátov v Košiciach v sume 8870,- Kčs, súdny poplatok 709,60 Kčs na účet Okresného súdu v Michalovciach, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku; ohľadne trov odvolacieho konania krajský súd vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá právo na ich náhradu.

Najvyšší súd rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona podanej predsedom Najvyššieho súdu, že rozsudkom krajského súdu vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť trovy konania pred súdom prvého stupňa na účet Krajského združenia advokátov v Košiciach v sume 8870,- Kčs bol porušený zákon a v uvedenom rozsahu tento rozsudok zrušil.

Z odôvodnenia:

V zmysle § 142 o. s. p. platia o trovách konania dve základné zásady, tj. že sa hradia len trovy potrebné na účelné uplatnenie alebo bránenie práva a že sa právo na náhradu trov konania riadi mierou procesného úspechu (§ 142 ods. 1 a 2 o. s. p.). Ustanovenie § 142 ods. 3 o. s. p., ktorým odôvodnil krajský súd výrok o trovách konania pred súdom prvého stupňa, je výnimkou z uvedenej zásady o miere procesného úspechu danou vtedy, ak účastník mal neúspech len v nepatrnej časti, alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo na znaleckom posudku, alebo na úvahe súdu.

V súdnej veci išlo o uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej na zdraví, pozostávajúcej z bolestného, zohyzenia, ušlého zárobku a nákladov na liečenie (cestovné za návštevu blízkých príbuzných). Uplatňovaný bol nárok vzniklý pred účinnosťou nového občianskeho zákonníka, takže sa spravuje so zreteľom na ustanovenie § 498 (veta za stredníkom) o. z. zákonom platným v dobe vzniku nároku, tj. občianskym zákonníkom z roku 1950. Z hľadiska sťažnosti pre porušenie zákona má tento odkaz význam len pre označenie uplatnených nárokov, lebo od účinnosti nového občianskeho zákonníka sa používa terminológia užívaná v pracovnom práve (ktorá bude používaná naďalej aj v tomto rozhodnutí).

Pri škode na zdraví odškodňujú sa bolesť, zohyzenie (teraz sťaženie spoločenského uplatnenia), ušlý a v budúcnosti uchádzajúci zárobok (teraz strata na zárobku) a náklady liečenia (ak nevznikla z poškodenia smrť). Sú to jednotlivé zložky práva na náhradu škody, ktorými je vymedzený obsah náhrady škody. Nemožno však prehliadnúť, že zmienené zložky v tomto celkovom práve na náhradu škody sa pri praktickej aplikácii prejavujú ako samostatné dielčie nároky vyplývajúce z toho istého zodpovednostného vzťahu. Ich existencia je navzájom natolko nezávislá, že môže napr. poškodenému vzniknúť nárok na náhradu za bolesť, ale nie nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia apod. (pokiaľ nie je uvedené niečo iné, platí to isté aj za súčasnej právnej úpravy). S touto ich samostatnosťou je nutné počítať aj pri rozhodovaní o trovách konania. Určenie výšky nároku na náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia je závislé na znaleckom posudku, nárok na náhradu za stratu na zárobku je spravidla objektívne určiteľný porovnaním doterajšieho zárobku pred úrazom a po ňom; táto rozdielnosť v spôsobe zistenia výšky nároku má význam pri použití § 142 o. s. p., lebo má za následok dvojaký režim rozhodovania o náhrade tvor konania pri čiastočnom neúspechu alebo pri stanovení nižšej náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia ako bola požadovaná, ak nespočíva neúspech priamo v základe nároku. Pokiaľ ide o nárok na náhradu za stratu na zárobku, bude sa nárok na náhradu trov konania spravovať ustanovením § 142 ods. 2 o. s. p.; náhrada trov konania týkajúca sa nároku na náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia bude sa spravovať ustanovením § 142 ods. 3 o. s. p. (za ďalšieho predpokladu, že neprichádza do úvahy aplikácia niektorých ďalších ustanovení, napr. pri vzatí návrhu späť, pre chovanie účastníka apod.). Použitie na taký prípad len ustanovenia § 142 ods. 3 o. s. p. a nie tiež § 142 ods. 2 o. s. p. znamená zapretie zmienenej všeobecnej zásady o určení náhrady trov konania podľa miery úspechu vo veci v tejto časti nároku a pre také riešenie nie je v zákone opory.

(Čo bolo práve uvedené sa na príklade prejaví takto:

Požadovaná je náhrada za bolesť 6000,- Kčs, za sťaženie spoločenského uplatnenia 6000,- Kčs a za stratu na zárobku 10 000,- Kčs; súd prizná náhradu za bolesť 5000,- Kčs, za sťaženie spoločenského uplatnenia 5000,- Kčs a za stratu na zárobku 5000,- Kčs (ak by išlo o rentu požadovanú vo výške 500,- Kčs mesačne, prizná 250,- Kčs mesačne). Potom žalobca má nárok na plnú náhradu trov konania, pokiaľ ide o náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia; v časti týkajúcej sa náhrady za stratu na zárobku mal úspech polovičný, preto za túto časť nebude mať žiadny účastník nárok na náhradu, lebo úspech bol vyrovnaný neúspechom.)

Treba poznamenať, že nárok na náhradu trov konania sa bude v súdenom prípade spravovať ustanoveniami občianskeho súdneho poriadku teraz platného, aj keď ide o konanie zahájené pred jeho účinnosťou, a to so zreteľom na ustanovenie § 355 o. s. p.

Pri číselnom vyjadrení náhrady trov konania (tj. peňažitou sumou) bude treba celkový náklad týkajúci sa celého nároku, ktorý tomu – ktorému účastníkovi vznikol, rozdeliť v pomere k výške uplatňovaných dielčích nárokov a v rámci týchto dielčích nárokov posúdiť mieru úspechu a podľa nej priznať náhradu úspešnému účastníkovi.

Tieto zásady je treba aplikovať aj na prípady, ak sú účastníci alebo jeden z nich zastúpený advokátom. V danom prípade advokátom vykonávané úkony spadajú ako do účinnosti nariadenia č. 115/1951 Zb., tak vyhlášky č. 50/1965 Zb. platnej od 1. 7. 1965.

Advokátsky tarif (teraz aj skôr platný) stanoví odmenu jednak podľa druhu vecí, ktorých sa úkon týka, jednak podľa druhu veci a jej ceny, ako v tomto prípade. Ak chápeme právo na náhradu škody ako jedno právo (aj keď jeho zložky sa chovajú v rámci pozitívneho práva ako samostatné dielčie nároky), potom základom pre určenie odmeny je suma v žalobnej žiadosti požadovaná. Napokon, podľa nového tarifu patria za spoločné úkony odmeny podľa sadzby, ktorá je daná súčtom cien jednotlivých vecí (pol. 7 ods. 1 adv. tarifu), takže v tomto smere po 1. 7. 1965 nie je ani rozhodujúce, či ide o jedno či niekoľko práv. Pri uplatnení nároku na náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia musí žalobca vyjadriť v peňazoch požadovanú výšku náhrady, avšak už z povahy tohto nároku vyplýva, že presné stanovenie výšky je závislé vždy na znalcovi (či inom stanovisku odborníka) a je spravodlivé, aby až prisúdená suma bola braná za podklad ohodnotenia tohto nároku, lebo až vtedy je presne známa hodnota tejto časti sporu, a teda aby podľa takto prisúdenej výšky s pripočítaním ceny ostatných nárokov bola určená odmena. V prípade straty na zárobku bude základom už v žalobnej žiadosti požadovaná výška.

(Ak premietneme tieto úvahy do zmieneného príkladu, potom prisúdená bola náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenie 10 000,- Kčs, hoci bolo požadované 12 000,- Kčs; za stratu na zárobku bolo požadované 10 000,- Kčs a tu nie je rozhodujúce, že bolo prisúdené len 5000,- Kčs. Cena veci je teda 20 000,- Kčs, hoci prisúdené bolo celkom len 15 000,- Kčs.)

Ďalej je treba mať na zreteli tú skutočnosť, že v prípade, že žaloba bude mať plný úspech, bola by braná za základ výpočtu náhrady trov konania odmena zo súčtu cien dielčích nárokov, ako hore bolo uvedené. Ak však pri čiastočnom úspechu v dielčom nároku na náhradu za stratu na zárobku bude treba aplikovať ustanovenie § 142 ods. 2 o. s. p. a na dielčie nároky na náhradu za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia ustanovenie § 142 ods. 3 o. s. p., potom nebude možné postupovať tak, že sa určí odmena podľa prisúdenej náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia a odmena podľa požadovanej náhrady za stratu na zárobku, ale bude nutné určiť odmenu za úkon podľa hodnoty celého sporu, ako bolo hore naznačené, a až potom túto odmenu rozdeliť pomerne k sumám pripadajúcim na nároky, ohľadne ktorých sa náklady budú spravovať buď druhým alebo tretím odsekom § 142 o. s. p.

(Na nadhodenom príklade by odmena podľa hodnoty sporu 20 000,- Kčs podľa nového advokátskeho tarifu robila 420,- Kčs; pomerné jej rozdelenie by bolo 1 : 1, teda by pripadalo 210,- Kčs na odmenu za úkony týkajúce sa straty na zárobku a 210,- Kčs na odmenu za úkony týkajúce sa bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, prípadne 105,- Kčs na odmenu za úkony týkajúce sa bolestného a 105,- Kčs na odmenu za úkony týkajúce sa sťaženia spoločenského uplatnenia. Podľa výsledku konania by súd priznal náhradu trov konania podľa počtu úkonov po 210,- Kčs za úkony pripadajúce na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia; na trovách konania za stratu na zárobku by nebolo prisúdené nič, lebo v tej časti by žiadny účastník nemal nárok, lebo úspech v tejto časti sa vyrovnal neúspechu.)

Iný postup by viedol k neodôvodnenému zvyšovaniu nákladov právnej pomoci, lebo súčet odmien určený podľa cien jednotlivých dielčích nárokov je vyšší ako odmena stanovená podľa súčtu cien týchto nárokov.

Hoci ide o riešenie konkrétneho sporu, v odôvodnení - pre vysvetlenie - bol volený len príklad, lebo v súdenom prípade súdy nedbali dôsledne procesné predpisy a pre niektoré štádium konania bude až teraz nutné dovodiť, v akej výške sa žalobca toho-ktorého nároku dožadoval; ďalej došlo k zmene sadzobníku v priebehu konania, čo sa môže prejaviť aj v určení výšky odmeny, aj keď zásady pre stanovenie ceny veci budú rovnaké pre celý spor apod.

Pretože krajský súd rozhodol beztoho, že by postupoval pri rozhodovaní o náhrade trov konania pred súdom prvého stupňa a predchádzajúceho konania vôbec, ako mu ukladajú ustanovenia § 142 ods. 2 a 3 o. s. p., porušil tým zákon v týchto ustanoveniach.